

BAŤA

NEJSOU JENOM BOTY

INTERREG V-A
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA

SPOLOČNE BEZ HRANÍC

FOND MALÝCH PROJEKTŮ

Projekt „Fenomén Baťa a jeho
kulturní a historický odkaz,
aneb Baťa nejsou jenom boty“

www.vychodni-morava.cz | www.objevte vychodni moravu.cz | www.vmnakole.cz

0 projektu

Cílem projektu je seznámit obyvatele a návštěvníky Zlínského kraje a Trenčínského samosprávného kraje se zajímavými místy spojeními s rodinou Baťů, která se významným způsobem zapsala do Československé historie. Kulturní a historický odkaz motivuje k návštěvě a poznávání těchto míst prostřednictvím šetrných forem cestovního ruchu. Projekt je realizován Centrálou cestovního ruchu Východní Moravy, o. p. s., Zlín s využitím dotace Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika. Partnerem projektu je Trenčín region, krajská organizácia cestovného ruchu, Trenčín.

Centrála cestovního ruchu Východní Moravy je nestátní nezisková organizace s právním statutem obecně prospěšné společnosti. Založili ji v roce 2007 Zlínský kraj zejména pro rozvoj, propagaci a prezentaci cestovního ruchu v turistickém regionu Východní Morava, který geograficky pokrývá území Zlínského kraje. www.ccrvm.cz

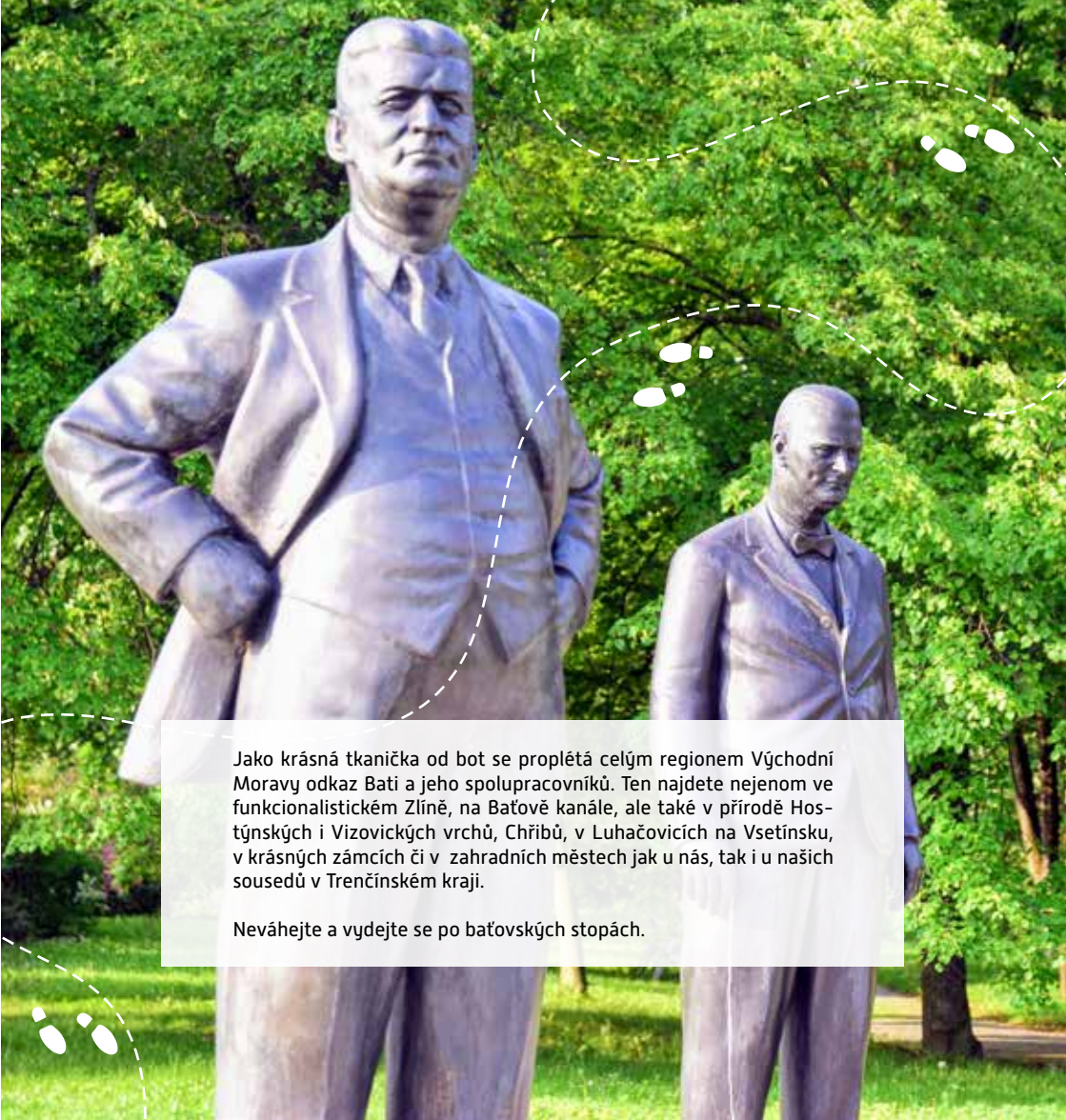
Trenčín region je krajská organizace cestovního ruchu, jejímž posláním je podpora cestovního ruchu na území Trenčínského samosprávného kraje. www.trencinregion.sk

V roce 2021 vydala Centrála cestovního ruchu Východní Moravy, o. p. s. Partner projektu: Trenčín region, krajská organizácia cestovného ruchu, Trenčín. Realizováno v rámci projektu „Fenomén Baťa a jeho kulturní a historický odkaz, aneb Baťa nejsou jenom boty.“ Číslo projektu CZ/ FM-P/6c/04/045. Hrazeno z Fondu malých projektů, dotace Interreg V-A Slovenská republika – Česká republika. www.sk-cz.eu
Zpracovatel: Vabanque, spol. s r. o., Zlín. Mapy: Shocart, s. r. o.

Zdroje fotografií: 14|15 BAŤŮV INSTITUT [12], Státní okresní archiv Zlín [15, 17, 19, 20, 21, 36], B. Žižlavský [43], BoysPlayNice [10, 11], DMO Kroměřížsko [41, 42], DMO Valašsko [47], Filmový uzel Zlín [19], IC Napajedla [23], Igor Picha [29], Jana Vybíralová [34], m-ARK marketing a reklama [32, 36, 37, 44, 45], město Otrokovice [26], město Zlín [7, 17, 22, 39], Muzeum jihovýchodní Moravy [30], OZ Fabrika umenia [24, 25], Paweł Klimek [46], Pavel Ligr [23, 27], Pavol Urbánek [50], Trenčín Region [titulka], archiv CCRVM/M. Peterka [titulka, 4, 8, 14], archiv CCRVM/Z. Urbanovský [3, 4, 8, 9, 12 13, 18, 21, 22, 28, 30, 31, 33, 35, 38, 40, 42, 45, 47, 48, 49].

Text připravila Centrála cestovního ruchu Východní Moravy s využitím historických dat, které zpracovala Nadace Tomáše Bati.

Počet kusů: 10 000. NEPRODEJNÉ! První vydání.

Jako krásná tkanička od bot se proplétá celým regionem Východní Moravy odkaz Baťa a jeho spolupracovníků. Ten najdete nejenom ve funkcionalistickém Zlíně, na Baťově kanále, ale také v přírodě Hostýnských i Vizovických vrchů, Chřibů, v Luhačovicích na Vsetínsku, v krásných zámčích či v zahradních městech jak u nás, tak i u našich sousedů v Trenčínském kraji.

Neváhejte a vydejte se po baťovských stopách.

Zlín,
neobjevená
láska

- 4 -

Baťovská
města

- 22 -

Historické
skvosty pod
taktovkou
Baťů

- 27 -

Odpočíváme
a relaxujeme
s Baťou

- 30 -

Na Slovácko
za Janem
A. Baťou

- 31 -

S Baťou
pěšky,
na kole,
na lodi
i na koni

- 32 -

ZLÍN, NEOBJEVENÁ LÁSKA

Baťa patří ke Zlínu!

Zlín vás nadchne svým historickým espritem. Rovněž svou stále „kostkovanou přítomností“. Právě zde se zrodil fenomén Baťa. Baťa – to je nejen Tomáš Baťa zakladatel, jeho nevlastní mladší bratr Jan, jeho syn Tomáš, celá jeho rodina, ale také jeho spolupracovníci. Jmenujme alespoň ředitele Dominika Čiperu, Hugo Vavrečku nebo architektky Gahuru, Karfíka či Kotěru. Baťa není jen jméno nebo značka obuvi. Je to životní filosofie, je to symbol podnikání, inovativních myšlenek, vytrvalosti, urputnosti, efektivy, produktivity a taky života v jeho ryzí podobě.

Zažít Zlín. Alespoň na jeden den... a třeba i na víkend.

Musíte vidět

1 Obchodní dům

2 Princip Baťa

3 Budova 21

4 Baťova vila

5 Památník T. Bati

6 Tovární areál

7 Lesní hřbitov

8 Město v zahradách

9 Filmové ateliéry

Jak se pohybovat ve Zlíně

- 1 Obchodní dům
N 49°13.352' E 17°39.701'
- 2 Princip Baťa
N 49°13.497' E 17°39.536'
- 3 Budova 21
N 49°13.394' E 17°39.527'
- 4 Baťova vila
N 49°13.754' E 17°39.509'
- 5 Památník T. Bati
N 49°13.149' E 17°39.961'
- 6 Tovární areál
N 49°13.430' E 17°39.135'
- 7 Lesní hřbitov
N 49°12.064' E 17°39.761'
- 8 Město v zahradách
N 49°13.255' E 17°39.395'
- 9 Filmové ateliéry
N 49°12.123' E 17°40.183'
- 10 Tomášov
N 49°13.012' E 17°39.835'
- 11 Školní areál
N 49°13.381' E 17°39.951'
- 12 Náměstí a radnice
N 49°13.591' E 17°39.988'

5060

Praktické informace

JAK SE DOPRAVIT DO ZLÍNA?

VLAKEM A MHD

V rychlíkové stanici Otrokovice zastavuje většina dálkových tuzemských i mezinárodních spojů. Do Zlína lze pokračovat osobním vlakem (stanice Zlín-střed) nebo městskou hromadnou dopravou. Do centra baťovského Zlína zvolte linky č. 1, 2 nebo 6 a zastávku náměstí Práce. Pro cestu do Otrokovic-Bažova linku č. 55 a zastávku Společenský dům. MHD je společná pro Zlín i Otrokovice.

AUTOBUSEM

Autobusové nádraží ve Zlíně přiléhá k továrnímu areálu. Stojí zde rozcestník turistických tras, zastávka MHD se jmenuje U zámku.

KDE SE UBYTOVAT?

Možnosti ubytování doporučí Turistické informační centrum ve Zlíně. Jsou k dispozici i ubytovací zařízení v bývalých baťovských objektech.

 www.vychodni-morava.cz

Vzdálenosti:

Centrum Zlína je kompaktní, jeho poznávání snadno zvládnete pěšky, většina „baťovských“ cílů je vzdálena do 1 km od náměstí Práce. Pro cestu na Lesní hřbitov či do Filmových ateliérů [3 km] můžete použít městskou hromadnou dopravu (linka č. 31 z náměstí Práce).

Informační služby:

Na www.vychodni-morava.cz jsou informace o všech relevantních informačních službách pro turisty ve Zlínském kraji.

Zlín, náměstí Práce

Funkcionalistická stavba v Městské památkové zóně

Obchodní dům

📍 Obchodní dům, který byl postaven nedaleko továrního areálu v letech 1930–1931, výrazně změnil vzhled baťovského Zlína. Tomáš Baťa zadal zpracování projektu architektu F. L. Gahurovi a chtěl, aby to byl první zlínský mrakodrap. Výsledkem byla deseti-podlažní budova, která výrazně převyšovala tehdejší zástavbu.

Obchodní dům otevřela firma Baťa před Vánoce mi v roce 1931 a byla to velká událost. Byla zde řada novinek, mezi které patřil samoobslužný prodej, který v té době nebyl běžný, jako nyní. K supermoderním novinkám ve vybavení objektu patřilo od roku 1934 pohyblivé schodiště, které spojovalo přízemí s prvním patrem a budilo tehdy úžas zákazníků. Byly to vůbec první „jezdící schody“ v tehdejší Československu. Právě v té době stál ve vedení obchodního domu dvacetiletý Tomáš Baťa junior, který se zde každodenní praxí důkladně seznamoval s touto součástí baťovských aktivit.

Po znárodnění byl původní vzhled objektu změněn stavebními úpravami, v roce 2018 byl objekt navrácen do původního baťovského vzhledu. Je součástí Městské památkové zóny, která byla ve Zlíně vyhlášena v roce 1990. Baťovská zástavba tvoří cca 70 % památkově chráněného území.

To nejlepší – to je právě dobré pro naše lidi

Studijní ústavy

Nad internáty, po obou stranách Památníku, byly vybudovány objekty Studijních ústavů.

Mysleme, mějme cíl

Školní čtvrt'

Součástí baťovského centra města byla také školní čtvrt'.

Komplex budov školní čtvrti navrhli ti nejlepší architekti, které Tomáš Baťa získal ke spolupráci: F. L. Gahura, M. Lorenc, V. Karfík.

Dnes na místě první baťovské školy stojí moderní objekty Kulturního a univerzitního centra Zlín. Je zde sídlo Rektorátu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a zlínské Filharmonie Bohuslava Martinů a nové univerzitní budovy.

Zůstaly zde i původní baťovské školní budovy (dnes jsou zde základní škola, střední škola i Fakulta multimediálních komunikací UTB). K bloku školních budov přiléhá stavba tzv. kolektivního domu z 50. let a vila Jana A. Bati (dnes sídlo ČTK a Českého rozhlasu Zlín). Nad nimi, na místě bývalé cihelny, byl v poválečné době v 50. letech postaven Stadión Mládeže. Ten zdobí socha Emila Zátópka. Ve skutečnosti Zátópek trénoval daleko odtud – na baťovském stadionu „U elektrárny“ v blízkosti vily Tomáše Bati.

Mezi školní čtvrtí a obchodním domem začíná stoupat náměstí T. G. Masaryka, zvané také Gahurův prospekt. Po stranách prospektu stojí dvě řady původních baťovských internátů, které sloužily k ubytování mladých mužů a mladých žen. Dominantou prospektu je Památník Tomáše Bati.

✘ Tomáš Baťa své zaměstnance a spolupracovníky motivoval, aby zlepšovali své znalosti a schopnosti. Již od roku 1918 jim poskytoval zdokonalovací kurzy. Legendární se stala Baťova škola práce, která kombinovala praxi v továrně se studiem. Soustava školení, firemních kurzů a vzdělávání se postupně rozšiřovala a vedla ke zřízení Studijních ústavů. Jejich první budovu postavili v roce 1936, o dva roky později přibyl Studijní ústav II, v němž byla instalována galerie a později (v roce 1939) také Škola umění. Nad Studijním ústavem II působila od roku 1938 v nové budově manažerská škola zvaná Tomášov. Jejím úkolem bylo vychovávat budoucí řídicí pracovníky a zaměstnance schopné zejména pro všestranné působení v cizině. Jednalo se o přísně výběrovou školu, studium navazovalo na systém Baťovy školy práce.

V současné době objekt Studijního ústavu I dál plní vzdělávací funkci (středoškolské studium). Ve východní části budovy je zázemí Infopointu pro Památník Tomáše Bati – zde jsou zahajovány prohlídky Památníku. Budova druhého studijního ústavu slouží státní správě. Budova Tomášova byla po II. světové válce přebudována k jiným účelům. Od Tomášova je velmi zajímavý pohled na Zlín.

Nám. T. G. Masaryka 2570, 760 01 Zlín
N 49°13.145', E 17°39.945'

Funkcionalistická stavba

Otevřeno celoročně

Památník Tomáše Bati

Krása čistého prostoru

 Památník Tomáše Bati je vrcholné dílo zlínské funkcionalistické architektury. Je považován za architektonickou ikonu, která svým významem překračuje hranice ČR. Památník byl vystaven v rekordně krátkém čase, aby mohl být otevřen přesně rok po tragické letecké havárii Tomáše Bati. Autorem mimořádné stavby z roku 1933 je František Lýdie Gahura, který projekt od počátku pojímal jako památník, katedrálu, nikoliv jako muzeum. Účel Památníku měl být ideový a svým charakterem měl zrcadlit klíčové vlastnosti Tomáše Bati. Budova se současně stala symbolem vyspělé stavební kultury baťovského Zlína i turbulentní historie města.

Obnovený Památník Tomáše Bati je ve své původní podobě otevřen veřejnosti od května 2019. Na návštěvníky čeká mimořádný zážitek umocněný věrnou maketou Baťova letounu Junkers F-13ge, který je důmyslně instalován tak, že vytváří dojem zastavení stroje v letu. Unikátním prvkem interiéru je také schodiště ve tvaru písmene Z – Zlín. Zlínský klenot je možné navštívit celoročně. Komentované prohlídky začínají v Infopointu Památníku T. Bati, kte-

rý se nachází ve vedlejší budově gymnázia vlevo od Památníku (na adrese nám. T. G. Masaryka 2734) se samostatným vchodem na východním konci budovy. V Infopointu si můžete zakoupit nejen vstupenky, ale také propagační předměty (např. turistickou známku, vizitku, apod.) nebo odborné publikace s baťovskou tematikou. Pro zájemce jsou zde zdarma k dispozici doprovodné tiskoviny, brožury, mapky.

Památník je přístupný vždy v doprovodu průvodce. Délka komentované prohlídky vychází na zhruba 45 minut.

Svět patří smělym

Muzeum jihovýchodní Moravy,
expozice Princip Baťa

Muzejní expozice a sbírky
v bývalé tovární budově

Přístupné dle návštěvního řádu

Baťovské principy žijí

Muzeum jihovýchodní Moravy, Krajská galerie výtvarného umění

Zlínský kraj rekonstruoval dvojici původních továrních budov č. 14 a 15 a spojil je do komplexu, který sdružuje Muzeum jihovýchodní Moravy, Krajskou galerii výtvarného umění, Krajskou knihovnu Františka Bartoše a funguje zde Krajské turistické informační centrum.

Stálá muzejní expozice nazvaná PRINCIP BAŤA – dnes fantazie, zítra skutečnost velmi názorně ukazuje příběh baťovského podnikání. Zde poznáte, jak firma Baťa fungovala, jaké byly zásady její práce, sociální a zdravotní politika, vzdělávání, trávení volného času, doprava, obchod. Je zde historická ševcovská dílna, ale i proslulý baťovský „kruh“ – názorná ukázka strojové výroby obuvi s velkou produktivitou práce. Pochopíte, jak se pod vedením Tomáše Bati ze ševcovského řemesla stalo průmyslové odvětví. Získáte zde také základní informace o filmové tvorbě ve zlínských filmových ateliérech včetně ukázek filmů či postavíček známých z dětských pohádek. Velmi

atraktivní je sbírka obuvi z celého světa, která je svým rozsahem největší v Evropě a druhou největší na světě. Vše doplňuje jedinečná expozice věnovaná modernímu cestovatelství, především proslulé dvojici Hanzelka a Zikmund, která získala ve Zlíně záze-
mi pro své výpravy.

Každý dělník kapitalistou

Prohlídku lze absolvovat pro objednané skupiny s komentářem průvodce, pro individuální návštěvníky bez průvodce.

Další zážitky pak poskytne Krajská galerie výtvarného umění, sídlící ve stejné budově. Její stálá expozice Prostor Zlín je věnována architektuře s modely, plány a vizualizacemi továrních, veřejných a společenských budov i bydlení z doby největšího rozvoje města Zlína od 20. do 40. let 20. století. Galerie také pořádá několikrát ročně komentované prohlídky baťovské architektury přímo v terénu.

⚠ Mezi budovami č. 14 a 15 si všimněte dopravníkové lanovky zavěšené v horních patrech obou budov. Původně byly důmyslným systémem lanovek spojeny všechny výrobní budovy. Polotovary, ale i hotové výrobky se přesouvaly vzduchem, pozemní komunikace byly určeny zejména pro pěší, aut zde dříve jezdilo velmi málo.

Sousední budova č. 13 je nejstarší zachovalou budovou v areálu. Zvenku vypadá jako ostatní budovy, ale ve vnitřní dispozici jsou zřejmě oblouky a struktura původního zdiva. Viditelné je to nejlépe v interiéru přízemí budovy.

Zlínský mrakodrap

aneb nejhezčí pohled na svět je pohled z výšky

 Tato legendární 77,5 metrů vysoká stavba byla realizována v letech 1936–1938 jako administrativní centrum koncernu Baťa. V době svého vzniku se jednalo o druhou nejvyšší budovu v Evropě (proto mrakodrap) vybavenou nadčasovými technologiemi. Byla zde centrální klimatizační jednotka, originálně řešená lanovka určená pro umývání oken a opravy fasády, několik rychlovýtahů i oběžný výtah – páternoster. Technickou raritou, která nemá ve světě obdobu, je ředitelská kancelář umístěná do výtahu. Kabina je vybavena stolem a křeslem pro šéfa, pro návštěvu, sedátkem pro sekretářku. Je zde také osvětlení, umyvadlo s teplou a studenou vodou, klimatizace, dvě telefonní linky. Stěny byly využity pro umístění mapy s přehledem světových surovinových zdrojů a stály zde vitríny s modely vyráběné obuvi.

Třída Tomáše Bati 21
761 90 Zlín
N 49°13.367', E 17°39.516'

Výšková budova, dominanta baťovské zástavby

Terasa, kancelář ve výtahu, páternoster

NÁŠ TIP: V Muzeu jihovýchodní Moravy si rezervujte prohlídku 21. budovy s průvodcem. Průvodce hovoří o zajímavostech spojených s budovou, její výstavbou a technickými unikáty své doby, ale také ukáže z výšky město Zlín ponořené do zeleně, přičemž na terasu vás sveze ojedinelou pojezdovou

„šéfovskou“ kancelář umístěnou do výtahu. Uvidíte rozměr Zlína „před Baťou“ a nyní, uvidíte lesy obklopující Zlín, ve kterých polykal tréninkové dávky nejlepší atlet 20. století Emil Zátopek, který jako zaměstnanec firmy Baťa právě zde začínal svou hvězdnou sportovní kariéru.

S výškou přesahující 77 metrů je budova č. 21 nejvyšší vyhlídkové místo v regionu. Terasa v 16. etáži je přístupná denně veřejnosti v provozní době od 8 do 21

hodin. Na terase jsou k dispozici dalekohledy, je zde umístěn model, který ukazuje podobu „post baťovského Zlína“ v padesátých letech minulého století.

Foto Zlína v době dokončení stavby 21. budovy

Zlín – ulice Gahurova 292

Rodinná vila

Přístupný exteriér, zahrada,
na objednání možnost prohlídek

Baťova vila

**MŮJ DŮM, MŮJ HRAD. KAŽDÝ SVĚ-
MU DOMU DÁVÁ SVĚBYTNÉ KOUZLO
A ATMOSFÉRU. TO DOMÁČÍ BAŤOVSKÉ
POZNÁTE V KRÁSNÉ VILE**

⊗ Naproti své továrně za řekou Dřevnicí nechal Tomáš Baťa v letech 1909–1912 postavit rodinnou vilu a v roce dokončení sem přivedl manželku Marii, rozenou Menčíkovou. Stavbu navrhl významný pražský architekt Jan Kotěra, který k vnitřní výzdobě přizval další umělce mj. F. Kyselu a J. Horejce. Ve vile Tomáš Baťa přijímal četné návštěvy významných osobností z celého světa. Po jeho úmrtí ji v letech 1932–1945 obývala jeho vdova Marie. Po roce 1945 vilu zabral stát a od roku 1951 v ní byl čtyřicet let dům pionýrů a mládeže.

Baťova vila byla rodinně navracena po roce 1989. Tomáš Baťa junior, který byl iniciátorem založení Nadace Tomáše Bati, vilu nabídl pro kanceláře Nadace. Hlavním záměrem je podpora kultury, vzdělávání a mládeže k rozvíjení hodnot společnosti a podnikatelského ducha, díky kterému se jméno Baťa stalo slavným. Jeho busta je umístěna v průčelí vily. Vila je dnes místem, kde se odehrává většina aktivit Nadace, jsou zde organizovány vzdělávací akce pro veřejnost. Baťovu vilu je možné po předchozí domluvě

**Dělejme třeba sebenepatrnější
věc, ale dělejme ji nejlépe
na světě**

navštívit, je připraven prohlídkový okruh s výkladem vedený historickým přízemím vily a zahradou, délka výkladu je cca 45 minut. Prohlídky jsou určeny skupinám od 10 do 45 účastníků. Ve vile je možné fotografovat.

⚠ Všechna okna v Baťově vile směřovala k továrně, kromě okna v ložnici.

⚠ Nedaleko Baťovy vily je možné vidět streetartovou výzdobu podchodu pro pěší s baťovským tématem. Zobrazuje Tomáše Bātu, jeho ženu Marii, Tomáše Bātu juniora a jejich zlínskou vilu. Vyobrazení jsou také Jan A. Baťa, Dominik Čipera, Hugo Vavrečka, kolonie baťovských domků, továrna a Památník Tomáše Bati s letadlem Junkers. Nechybí ani ikonická baťovská hesla a boty.

Centrum Zlína a náměstí Míru

✉ Náměstí s radnicí bylo od 14. století centrem Zlína a na všech čtyřech stranách je lemovaly domy obchodníků, řemeslníků a živnostníků. Velké změny sem po roce 1923 přinesl nový starosta Tomáš Baťa, protože výrazně zlepšil systém poplatků a daní. V roce 1927 nechal zrušit poplatky na tržišti, což okamžitě přilákalo početnější prodejce, ti mezi se-

Nejvíc to bylo vidět na zlínském náměstí – postupně odtud mizela nízká měšťanská obydlí a v letech 1930–1940 byl skoro celý tento prostor obklopen novými vysokými moderními domy. Zlínské náměstí dostalo úplně novou tvář.

Historických památek je na náměstí jen velmi málo. Těmi nejstaršími jsou dvě kamenné sochy zobrazující sv. Floriána a sv. Donáta. Jinak původní zástavba ve směs ustoupila bouřlivému rozvoji ve 20. a 30. letech minulého století.

V dolní části náměstí, v domě s číslem popisným 63, zřídili v roce 1894 sourozenci Baťovi svou první obuvnickou dílnu, v níž vyráběli zejména papuče. Dnes má dům zcela jiné využití.

Moje drahé – obecní svatě

Historická podoba zlínského náměstí

bou soutěžili a touto konkurencí zlíšní zákazníci získali širší nabídku, lepší výběr a nižší ceny. Stejně tak roku 1927 byly sníženy lokální daně a následek se brzy dostavil – do města se hrnuli podnikatelé, otvírali zde nové obchody, dílny a živnosti. V Baťově Zlíně panovala dlouholetá stabilita a předvídatelnost daňové hladiny a s tímto příznivým klimatem byl Zlín něco jako ráj podnikatelů. Zdejší starousedlíci i jejich noví sousedé prosperovali a stavěli nové domy.

Dnešní budova zlínské radnice byla postavena na místě původního středověkého objektu v letech 1922–1924 podle návrhu architekta F. L. Gahury. Do skoro hotové novostavby přišel v září 1923 nový starosta Zlína Tomáš Baťa, který město řídil 9 let, až do tragického úmrtí v roce 1932. Jeho úřad převzal na příštích 13 let Dominik Čipera, který pokračoval v rozsáhlé přeměně městského centra, zejména budování hlavní městské třídy.

V přízemí radnice funguje Městské turistické a informační středisko. Získáte zde řadu praktických informací o možnostech ubytování, stravování, hromadné dopravě, parkování, kulturních a sportovních možnostech Zlína. Ale také zde poradí a doporučí, jakým způsobem postupovat v případě zájmu o detailní poznávání Zlína.

Hrob Tomáše Baťi
N 49°11.912', E 17°39.785'

Lesní hřbitov Zlín

LESNÍ HŘBITOV JE JEDNÍM Z MÍST, KTERÉ BYSTE PŘI NÁVŠTĚVĚ ZLÍNA MĚLI VIDĚT. JE TO MÍSTO SE SILNÝM PŘÍBĚHEM

Místo posledního odpočinku obyvatel Zlína nechal zbudovat ve třicátých letech minulého století Tomáš Baťa uprostřed vzrostlého lesa. S plochou 20 ha je skoro 40 krát větší, než byl původní zlínský hřbitov. Nosnou ideou bylo zřídit hřbitov, který by byl vzdálen od průmyslového ruchu a rychle se rozvíjejícího města, současně měl vyřešit pohřbívání na nejméně 100 let. Mělo se jednat o pohřebiště komunální, kde budou pohřbívání zemřelí bez rozdílu náboženského vyznání. Také mělo být maximálně zachováno přírodní prostředí, myšlenice splynutí s přírodou byl podřízen i charakter všech výtvarných prvků, především pomníků – neměly být okázalé, mohutné ani z nápadných materiálů.

☒ Tomáš Baťa k tomu řekl: Zvykli jsme si pohlížet na hřbitov jako na místo, kam je nutno chodit naříkat. Avšak hřbitov má, jako všechno na světě, sloužit životu. Proto má být takový, aby nestrašil, aby jej mohli navštěvovat živí v klidu a radosti.

Práce na novátorském projektu byla svěřena architektu Františku Lydie Gahurovi a také lékaři MUDr. Rudolfo Gerbecovi, který byl blízkým spolupracovníkem Tomáše Baťi. Hřbitov byl dokončen v roce 1932. Je ironií osudu, že prvním pohřbeným byl student medicíny Rudolf Gerbec, syn zakladatele hřbitova, dalšími pak Tomáš Baťa a jeho pilot Jindřich Brouček, kteří tragicky zahynuli při pádu letadla 12. července 1932. Realizace pomníků Tomáše Baťi, pilota Broučka a dalších členů rodiny Baťů je od architekta F. L. Gahury. Ten na Lesním hřbitově také má místo posledního odpočinku a s ním také řada dalších osobností spojených se Zlínem, např. filmoví režiséři Hermína Týrlová a Karel Zeman.

Lesní hřbitov je historicky třetím zlínským pohřebištěm. První hřbitov byl rozložen v okolí kostela sv. Filipa a Jakuba a sloužil až do roku 1842. Poté byl přestěhován zhruba 300 metrů od kostela na pozemky v blízkosti Kudlovského potoka (nyní je zde parkík u Kudlovské přehrady). Funkci městského hřbitova od roku 1932 převzal Lesní hřbitov.

K Lesnímu hřbitovu se z centra města dostanete pěšky po zeleně značené turistické trase. Od autobusového nádraží Gahurovým prospěkem vystoupíte k Památníku Tomáše Baťi a po několika dalších stovkách metrů vstoupíte na lesní pěšinu vedoucí ke hřbitovu. Jsou to necelé 4 km chůze. Také můžete využít městskou dopravu jedoucí například ze zastávky náměstí Práce. U hřbitova je parkoviště pro motoristy. Viz mapa strana 6.

Filmové ateliéry

✘ Tomáš Baťa zaměstnával vlastní filmaře, kteří od roku 1927 dávali do kin Baťův žurnál a potom i reportáže, reklamy a dokumentární filmy. Filmové oddělení potom získalo novostavbu ateliéru otevře-

První budova filmových ateliérů

ného roku 1936. Ve zlínských reklamách hráli slavní herci např. Vlasta Burian, Karel Höger a další. Původně malé studio pro natáčení instruktážních a reklamních filmů firmy Baťa se časem rozrostlo, stalo se významným subjektem, který se později zásadně podílel zejména na výrobě animovaných filmů.

Působili zde významní režiséři jako Hermína Týrlová a Karel Zeman, vznikla zde řada skvělých filmů, například Vynález zkázy, Cesta do pravěku, Ferda Mravenec.

Ateliéry leží ve čtvrti Kudlov-Fabiánka cca 4 km od centra Zlína. V historicky nejstarší části filmových ateliérů je pro veřejnost zpřístupněna expozice, v níž získáte informace o lesku a slávě filmové tvorby ve Zlíně. Mimo jiné zde zjistíte, kolika prestižními Oscary byli velikáni těchto ateliérů oceněni, kteří známí a slavní herci vystupovali v baťovských reklamách. Atraktivní je možnost si vlastníma rukama vyzkoušet, jak se vyrábějí animované filmy, nebo se na řadu filmů podívat.

Šetři slovy

✘ Filmové produkce pro zaměstnance organizovala firma Baťa již od roku 1921. Promítalo se v závodní jídelně. Později byl pro filmové produkce vyčleněn sál v tehdejší Obchodní domě Baťa. Říkalo se mu Malé kino, přestože kapacita přesahovala 1 000 diváků. V roce 1932 bylo otevřeno Velké kino s kapacitou až 2 500 míst. Autorem stavby byl F. L. Gahura.

Ve Zlíně je každoročně více než 60 let pořádán filmový festival zaměřený na tvorbu pro děti a mládež. Jedná se o jeden z nejstarších filmových festivalů na světě.

Zlín – tovární areál,
součást městské
památkové zóny

Areál bývalých Baťových závodů,
postupně se začleňuje do širšího
centra města

Východní část areálu je přístupná
veřejnosti

Továrna v zahradách

To je celý „baťovský
areál“. Můžete jej projít
křížem krážem. Alespoň
ze zvědavosti

 V roce 1899 byl zahájen provoz na železniční trati Otrokovice – Zlín – Vizovice. Tomáš Baťa, který do té doby chodil ze Zlína do Otrokovic pěšky, význam železnice ihned pochopil a již v roce 1900 postavil naproti zlínskému nádraží první tovární budovu. O šest let později přibyla moderní čtyřetážová budova podle amerických inspirací. Za první světové války se zde počet zaměstnanců zvýšil ze 400 na 4 000 a postupně přibývalo mnoho výrobních objektů.

Atmosféru, která zde panovala, přiblížil jeden publicista takto: „Ve Zlíně vidíte a cítíte všude až vášnivý kult práce. Závody Baťovy jsou kolosem. Jsou městem ve městě, hotovým labyrintem, nebo chcete-li: Amerikou.“ Architekt F. L. Gahura roku 1924 předložil urbanistický projekt nazvaný „Továrna v zahradách“ a podle něho Tomáš Baťa budoval rozlehlý průmyslový areál. Ten se rozrostl do rozlohy 70 hek-

tarů a zaplnily ho typické tovární budovy z červených cihel s betonovou kostrou. Funguje zde „magický“ rozměr 6,15 m, to je typizovaná vzdálenost od jednoho nosného sloupu budovy k druhému. Všude kolem budov se pěstovala zeď trávníků a stromů.

Tvořivou prací k blahobytu všech

Pohled na Zlín od severu

Tovární areál ve Zlíně se stal modelem, podle kterého Tomáš Baťa budoval od roku 1931 tovární komplexy ve Švýcarsku, Francii a dalších zemích. Po znárodnění Baťových závodů (1945) a po jejich přejmenování na Svit (1949) byly provozy v celém areálu rozděleny do početných národních podniků. Ty byly po roce 1989 privatizovány. Z mnoha původních baťovských oborů průmyslu a služeb dnes v tomto areálu pokračují podnikatelské aktivity ve strojírenství, energetice, výrobě pneumatik.

Areál byl v baťovské době oplocen, uzavřen, vstup přes vstupní brány byl umožněn jen zaměstnancům. Dnes je velká část areálu volně přístupná, pochopitelně s výjimkou západní části areálu, kde stále probíhá průmyslová výroba.

Pro orientaci v továrním areálu je potřebné vědět, že jednotlivé budovy byly již před válkou dle amerického vzoru očíslovány. U hlavní silnice byly první objekty v řadách [budovy 11, 21, 31, ...] směrem k železniční trati a řece pak rostla čísla vzestupně (12, 13, 14, ...). Nově sice byly některé ulice „tradičně“ pojmenovány (jsou to ulice J. A. Bati, Vavrečkova, Desátá, Dvacátá, Šedesátá, Sedmdesátá, Hlavníčkovo nábřeží), ale stále je snazší se orientovat dle číselného označení budov.

Pohled na továrnu od železnice

Do dnešní doby se nezachovaly všechny původní budovy v areálu. Některé byly zničeny při bombardování Zlína, některé objekty s narušenou statikou byly strženy a v areálu po nich zbyly mezery. Týká se to např. bývalých objektů č. 16, 24, 25 a 26. Díky tomu je dobře vidět na mohutnou budovu č. 34. To je bývalý centrální sklad obuvi. Produkce z továrního areálu sem mířila lanovkami, v přízemí se krabice s botami nakládaly do aut nebo do železničních vagonů.

Obytná čtvrť Letná a tovární budovy

BAŤOVSKÁ MĚSTA

Zlín – město v zahradách

✉ Tomáš Baťa, který byl od roku 1923 starostou Zlína, vyhlásil roku 1926 program budování Zlína jako zahradního města. Urbanistické koncepce k tomu zpracoval architekt František Lydie Gahura. Zlín se díky tomu velmi rychle měnil. Ztrácel tvář venkovského města a velmi rychle získával podobu moderního průmyslového města plného zeleně. F. L. Gahura, který byl ve 30. letech minulého století jmenován městským architektem, svou práci na územním rozvoji Zlína finalizoval v roce 1934 Regulačním plánem Velkého Zlína, jehož kontinuita se udržuje i v současné době.

Současný Zlín těží z Gahurovy velkorysé architektonické koncepce, která mj. dbá na to, aby urbanistické celky a okolní příroda tvořily harmonický celek. Návaznost parkových koridorů vnitřního města na lesoparky okrajových částí dává městu neopakovatelnou atmosféru a zvyšuje hodnotu zdejšího životního prostředí. Je to viditelné nejen na tradiční „baťovské“ zástavbě, ale také na sídlišti Jižní Svahy, jehož výstavba započala v 70. letech minulého století. I tato část města je osázena zelení, má vlastní centrální park, odpočinkové zóny a přirozeně navazuje na okolní lesy.

K poznání architektury Zlína využijete buď Zlínský architektonický manuál nebo programy Krajské galerie výtvarného umění. Stálá expozice architektury Prostor Zlín seznamuje s vývojem baťovské architektury, galerie pořádá prohlídkovou trasu autobusem „Poznávejme baťovskou architekturu města

Zlína“. Průvodci seznamují účastníky s architekturou, osobnostmi a historií Zlína.

Informace a podklady ke studiu významných architektonických objektů lze získat také v knihovně Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Továrna v Napajedlech

✂ Nejstarším napajedelským průmyslovým podnikem byl cukrovar založený roku 1836, v jehož čele dlouho působil obratný ekonom Cyril Seifert. Ten také úzce spolupracoval s Tomášem Baťou a hodně mu pomohl za první světové války při složitém nakupování pozemků ve Zlíně. Ta pomoc byla velice vítaná a také mu ze zlínské Baťovy vily došel k posledním válečným vánocům dárek – láhev slivovice. Když napajedelský cukrovar končil, přišel sem Baťa. Za velké hospodářské krize musel cukrovar zastavit výrobu, budovy byly na prodej a roku 1932 je koupila firma Baťa za půl milionu korun. Na místě cukrovarských objektů vyrostla roku 1935 baťovská továrna Fatra s výrobním programem podle požadavků státu – začaly se zde vyrábět plynové masky pro případ válečného nebezpečí. Během několika let tu vyrostl tovární areál a velká skupina domků pro zaměstnance – to vše z červených cihel, v typickém kabátě baťovské architektury.

Baťovský průmyslový areál
a baťovské domky

Přístupný exteriér

Typická baťovská zástavba leží v Napajedlech na pravém břehu řeky Moravy. S historií města včetně příběhů zdejších významných podniků seznamuje zdejší muzeum.

⚠ Napajedla jsou známa historií chovu ušlechtilých koní, který v 19. století založil rod Baltazzi. V okolí města jsou vyznačeny místní okruhy vhodné pro pěší turistiku i cykloturistiku. V Napajedlech najdete přístup k vodní cestě Baťův kanál, kolem řeky Moravy vede cyklostezka spojující Kroměříž s Uherským Hradištěm a Hodonínem. Turistickou atraktivitu města zvyšuje nabídka ubytování a stravování, je zde pořádána řada zajímavých akcí.

Přístupné exteriéry

Partizánske

Město s jádrem baťovské architektury

✚ Koncem června 1938 koupila firma Baťa velkostatek Šimonovany a dva měsíce na to, v srpnu 1938, zahájila výstavbu továrních budov a obytných domů. Nově budované průmyslové a zahradní město bylo v květnu 1939 pojmenováno Baťovany, v červenci téhož roku byly v nové továrně vyrobeny první boty. Rozvoj pokračoval, výroba obuvi stoupla z necelého milionu párů v roce 1939 na skoro tři a půl milionu párů v roce 1943. Rostl počet zaměstnanců a obyva-

tel nového města, v roce 1946 jich bylo přes tři tisíce. Patřili mezi ně i chlapci a dívky ve zdejší učňovské škole, která fungovala dle zlínského modelu Baťovy školy práce. Také zde byly pro studenty postaveny internáty, zatímco ženatí zaměstnanci získali bydlení v zahradních čtvrtích s rodinnými domky. V roce

1945 v nich bylo 300 bytů. Od roku 1940 obyvatelům sloužil nový obchodní dům, také společenský dům, kino, později škola a dům zdraví s lůžkovým oddělením. Svě hřiště získali fotbalisté Športového klubu Baťa. Budování nového průmyslového a zahradního města se provádělo podle projektů Baťových zlínských architektů J. Voženilka, V. Karfíka a M. Drofů. Impozantní novostavbou se stal kostel projektovaný v letech 1942–1943 architektem Karfíkem a postavený roku 1949.

Baťovany měly v roce 1946 skoro 3 500 obyvatel, stále se dynamicky rozrůstaly, předstihly okolní obce, získaly vliv na okolní region. Kromě pracovních příležitostí zde bylo vše potřebné pro vzdělávání, zdravotní péči, kulturu a sport.

V listopadu 1948 získaly Baťovany status města a v únoru 1949, tedy 11 let po svém založení, byly přejmenovány na Partizánske.

Dnešní Partizánske je okresním městem v Trenčinském samosprávném kraji. Baťovské průmyslové zahradní město je zde dosud velmi dobře viditelné. Při vstupu na centrální náměstí SNP stojí socha Tomáše Bati, dominantami náměstí jsou původní baťovské objekty a kostel Božského Srdce Ježíšova od arch. Karfíka. K vidění je tovární areál, městské čtvrtě s typickou baťovskou architekturou.

Odkaz baťovského období rozvoje města a celého regionu pomáhá zachovat zdejší neziskové občanské sdružení. Jeho cílem je, mimo jiné, záchrana a propagace baťovské historie Partizánského. Sdružení nabízí a poskytuje průvodcovské služby, komentované prohlídky jsou určeny pro jednotlivce i pro skupiny. 🌐 www.trencinregion.sk

Bošany

První Baťova továrna na Slovensku

📍 Pod jménem Bošany se skrývá obec se zhruba 4 tisíci obyvateli ležící v jižní části Trenčínského kraje na řece Nitře mezi městy Partizánske a Topolčany.

Zdejší koželužna se na přelomu 20. a 30. let minulého století potýkala s velkými nesnázemi a bylo reálné, že zastaví provoz a propustí posledních 150 pracovníků. Hrozbu nezaměstnanosti odvrátilo v roce 1930 pražské ministerstvo financí, když sjednalo, aby bošanskou koželužnu odkoupil Tomáš Baťa a otevřel tak perspektivu k její další existenci. Baťa očekávání nezklamal, v bošanské továrně se udržela výroba a brzy se přijímali další zaměstnanci, protože zde firma roku 1934 zavedla také další obor – výrobu obuvi.

O tři roky později byla postavena moderní budova pro gumárenskou výrobu a rostoucí podnik zaměstnával před druhou světovou válkou 670 pracovníků. Lidé našli bydlení ve dvou nových čtvrtích – bílé a červené, mezi roky 1932 a 1938 tu přibýlo přes 90 bytů a Bošany se rozrostly o několik stovek nových obyvatel.

Podobně jako v jiných baťovských městech k nákupům sloužil nový obchodní dům, lidé tu měli také kino, společenský život se odehrával v baťovském hotelu, kde k tanci hrávala kapela továrního hasičského sboru, pro sport bylo upraveno hřiště. V krátké době se obec v mnohém změnila, její rozšířená průmyslová zóna dostala baťovskou pečeti, s rozvojem továrny tu všude přibýl ruch a také prosperita.

Další rozvoj Bošan narazil na omezené možnosti získání pozemků pro rozšíření továrny. Firma Baťa na to reagovala odkoupením pozemků v nedalekých Šimonovanech a začal příběh baťovského podnikání v dnešním Partizánskem.

Překonávejme překážky

Dnes v Bošanech stále působí podniky koželužského a obuvnického průmyslu, k vidění jsou domy z „baťovské“ výstavby. Také zde stojí zajímavý klasicistní kaštel (opevněný zámek). Bošany mohou být výchozím místem pro návštěvu Topolčan či Partizánského.

Městská zástavba včetně továrního areálu

Přístupné exteriéry

Otrokovice

Nové zahradní město místo močálů

✘ Rozvoj firmy vedl Tomáše Baťu k hledání ucelených pozemků s přístupem k vodě. Podařilo se to v Otrokovicích vzdálených kolem 14 km od Zlína, když v roce 1929 koupil od napajedelské velkostatkářky Marie Baltazziové několik stovek hektarů pozemků na tzv. Bahňáku při břehu řeky Moravy na severním okraji Otrokovic.

Nehleďte lehké cesty

Ihned se rozběhlo budování firemních zařízení a objektů, i když výstavbu ohrozila velká povodeň v říjnu 1930, která natropila milionové škody. Proskočily zvěsti, že snad firma odtud odejde jinam. Avšak Tomáš Baťa to nevzdal, na zdejších močálech zůstal a prohlásil: „Já před vodou utíkat nebudu.“ Už roku 1932 začali z protějšího kopce Tresného přemísťovat

na Bahňák zeminu, aby se zvýšila úroveň zdejšího terénu a jeho odolnost proti povodním. Od podzimu 1932 přesuny urychlilo originální řešení, spočívající v naplavování zeminy korytem vedeným přes řeku Moravu. V továrním areálu začaly již roku 1931 pracovat koželužny a rychle přibývaly další provozy – papírna, stolárna, punčochárna, výroba krémů a chemických produktů, elektrárna, strojírna, výzkumný ústav, výroba letadel. Vedle továrny se také hned stavěly domky pro zaměstnance, postupně přibyl obchodní dům, společenský dům, školy. V roce 1939 zde stálo hotové průmyslové a zahradní město s více než 5 000 obyvateli a vžilo se jeho pojmenování – Baťov.

Pro firmu Baťa měly Otrokovice značný význam jako dopravní uzel pro železniční, leteckou a říční dopravu, bylo zde v roce 1931 zřízeno nové letiště. Start k letecké cestě z Otrokovic se 12. července 1932 stal Tomáši Baťovi osudným. Krátce po startu zahynul při havárii, když se letoun zřítíl k zemi v prostoru továrního areálu. Smutnou událost přímo na místě připomíná pamětní deska. Socha Tomáše Baťu stojí v parku uprostřed Baťova.

HISTORICKÉ SKVOSTY POD TAKTOVKOU BAŤŮ

Zámek v Napajedlích

✘ K baroknímu napajedelskému zámku patřival rozsáhlý velkostatek, ale zdejší majitelce Marii Baltazziové se v hospodaření nedařilo, dělala dluhy, a také od firmy Baťa si roku 1927 půjčila skoro tři miliony

korun. Nakonec musela celý velkostatek rozprodat, něco odkoupil roku 1929 Tomáš Baťa (otrokovický Bahňák), ještě větší kus koupil olomoucký arcibiskup a napajedelské paní zůstal jen zámek a nevelký zbytek pozemků. Také tento majetek šel nakonec do dražby a v září 1935 akciová společnost Baťa koupila za více než 3 miliony korun zámek, hřebčinec a dvůr Prusinky. Paní Baltazziová na sklonku života zůstala bez prostředků a firma Baťa jí pak v letech 1938–1941 poskytovala měsíční finanční podporu.

Budme věřiteli, ne dlužníky

Vedení firmy hledalo pro zámek nové využití, Jan A. Baťa ho roku 1936 chtěl adaptovat pro manažerskou školu Tomášov, ale ze záměru sešlo. A tak se historické sídlo upravilo pro reprezentaci firmy a na jaře 1938 byl architekt Karfík vyslán do Vídně, aby tam vyhledal potřebný nábytek. Za války byly na zámku ukryty cenné umělecké sbírky zlínské galerie. Tehdejší poměry se projeví i jinak – byla nouze o cigarety, a tak se na polích firmy Baťa u dvora Prusinky ve velkém pěstoval tabák.

 www.vychodni-morava.cz

Zámek ve Vsetíně

 Vsetínský zámek byl postaven na počátku 17. století jako renesanční stavba na základech středověké tvrze. Pozdějšími majiteli byla zámecká budova v 18. a 19. století několikrát přestavována a upravována, při poslední přestavbě získala dnešní klasicistní podobu. Posledními soukromými vlastníky zámku od roku 1938 byli Marie Baťová se synem Tomášem. Marie Baťová tehdy koupila zámek Vsetín a lesní pozemky. Zámek byl po roce 1989 v restituci vrácen Tomáši Baťovi juniorovi, který jej v roce 1993 daroval městu Vsetínu.

Zámek je ve Vsetíně dominantou tzv. Horního města. Sídlí v něm Muzeum regionu Valašsko, které zde nabízí stálou víceoborovou expozici zaměřenou na poznání místní historie, tradic, řemesel, průmyslové výroby, zvykosloví a specifčnosti Valašska. V průběhu roku zde probíhají krátkodobé výstavy zaměřené na historii, výtvarné umění, etnografii, přírodovědu. K výstavám muzeum připravuje doprovodné naučné

Zámek Vsetín
N 49°20'26.388", E 17°59'57.014"

Historický objekt, zámek,
muzeum, vyhlídková věž

Přístupný exteriér i interiér

programy, které jsou mimo jiné žadaným doplňkem školních výukových programů.

Atraktivní je výstup na zámeckou věž, která funguje jako skvěle vyhlídkové místo pro pohled na Vsetín, do údolí Vsetínské Bečvy a okolní pohoří.

Moudrý se učí od každého

Náš tip: Turistické informační centrum Vsetín najdete na Dolním náměstí. Získáte zde inspiraci pro pobyt ve Vsetíně a turistiku v jeho okolí.

Zámek Bojnice
N 48°46'47.709", E 18°34'40.024"

Zámek a zámecký park,
zoologická zahrada

Přístupný exteriér a interiéry

Pohádkový zámek Bojnice

 Krásný bojnický zámek s rozsáhlým velkostatkem byl v držení skupiny více než třicítky dědiců hraběte Pálffyho a takovýto společný majetek se obtížně spravoval.

Firma Baťa projevila o majetek zájem, nabídla řešení, které se týkalo také využití a rozšíření bojnických lázní. Po dvou letech jednání firma Baťa celý velký majetek roku 1939 koupila.

K dohledu nad lesním hospodářstvím se připojilo zřízení nového dřevařského podniku v blízkých Necnepalech a obnovila se soustavná péče o bojnický zámek. Pro místní lázně baťovská správa získala roku 1942 statut léčebných lázní a starala se o jejich rozvoj.

I ve válečných letech 1942–1943 firma Baťa renovovala a rozšiřovala lázeňské budovy, krátce po válce zde byly postaveny také byty. Firma Baťa o majetek přišla při znárodnění roku 1945.

Romantický zámek Bojnice s gotickými a renesančními základy je klenotem mezi slovenskými zámky.

Jedná se o národní kulturní památku, která je součástí Slovenského národného múzea.

Interiéry zahrnují množství cenného historického inventáře, například bojnický oltář ze 14. století, raně barokní kapli či tzv. zlatou síň. Základní prohlídkový okruh zahrnuje prohlídku hraběcího (grófského) bytu, prostředního hradu, hrobky rodiny Pálffy, francouzského parku a podzemní jeskyně.

Mluvme činy

Zámek obklopuje park, jehož součástí je Národní zoologická zahrada Bojnice. Bojnická zoo je nejstarší a nejvíce navštěvovanou zoo na Slovensku.

 www.trencinregion.sk

 Na zámku Bojnice se natáčela řada filmů, mimo jiné scény populární pohádky Šíleně smutná princezna. V zámeckém parku roste na 700 let stará lípa krále Matyuše, která patří k nejstarším stromům na Slovensku.

Odpočíváme a relaxujeme s Baťou

Lázeňské město

Přístupné exteriéry, částečně interiéry

Baťa a Luhačovice

✘ K oblíbeným místům, kam Tomáš Baťa velmi rád jezdil, patřily Luhačovice. Vedle něj do Luhačovic jezdili už kolem roku 1920 také jeho zaměstnanci, třeba skupiny kamarádů, aby tam po práci našli rozptýlení. A naopak z Luhačovic do Zlína mířili četní lázeňští hosté, aby si tu prohlédli Baťovu továrnu se supermoderními stroji a město v tehdejší době s „americkou“ atmosférou. Tomáš Baťa brával do Luhačovic svou rodinu a také hosty, což byly často velmi významné osobnosti, například Karel Engliš, několikanásobný ministr financí. A také je známo, že v dubnu 1932 se zde Tomáš Baťa účastnil konference za přítomnosti průmyslníků a ministrů a nechal jim předvést své právě vyrobené první pneumatiky.

V současnosti jsou Luhačovice významným lázeňským městem, které svůj věhlas získalo díky přírodním léčivým pramenům, příznivým klimatickým podmínkám a příjemnému prostředí. Jsou známy

jako místo se skvělou lázeňskou péčí, ale také pohodou a pestrou nabídkou možností pro zábavu, sport a potěšení. Okouzlující je neobyčejná architektura, především stavby slovenského architekta Dušana Jurkoviče. Okolní nádherná příroda podhůří Bílých Karpat láká k procházkám i náročnějším túrám pěšky, na kole i na koni.

Tomáš Baťa s chotí a s ministrem financí Englišem v Luhačovicích, 1932, autor Leo Motal

Luhačovice jsou vyhledávány filmovými štáby a nic neztratily ani na své pověsti atraktivního místa pro pořádání odborných kongresů a konferencí. Město tak každoročně vítá tisíce hostů, kteří sem přijíždějí jednak na lázeňské pobyty, ale také za relaxaci, aktivním odpočinkem i kongresovou turistikou.

Na Slovácko za J. A. Baťou

Rodný dům J. A. Bati
Rybárny, č. p. 2, Uherské Hradiště
N 49°4.412', E 17°27.606'

Baťovský domek u řeky

Královské město Uherské Hradiště bylo založeno ve 13. století. Historickému centru, které je městskou památkovou zónou, dominuje kostel sv. Františka Xaverského, objekt Staré radnice s nakloněnou věží, zajímavé jsou barokní měšťanské domy, františkánský klášter či kaple svatě Alžběty. Na území města se nacházejí také památky z období Velkomoravské říše, proslulé jsou měšťanské vinné sklepy.

☒ Také v Uherském Hradišti lze nalézt stopy působení rodiny Baťů. Na okraji města, na pravém břehu řeky Moravy, v lokalitě zvané Rybárny, byly na konci 19. století situovány dílny Antonína Bati staršího, který se do Uherského Hradiště po smrti své první ženy přestěhoval ze Zlína. Zde se ševcovskému řemeslu vyučili jeho synové Antonín a Tomáš, kteří

se v roce 1894 rozhodli vrátit do Zlína, kde založili vlastní firmu. V Uherském Hradišti v domku na Rybárnách se v roce 1898 narodil Jan A. Baťa, který se po smrti Tomáše Bati podílel v letech 1932–1939 na řízení firmy Baťa.

Původní domek na Rybárnách byl v roce 1933 přestavěn dle baťovského stylu. Je na něm umístěna pamětní deska připomínající J. A. Baťu. Na nábřeží nedaleko domu byla postavena socha mladého J. A. Bati. Uherským Hradištěm a sousedním Starým Městem prochází vodní cesta Baťův kanál.

S BAŤOU PĚŠKY, NA KOLE, NA LODI I NA KONI

Působení firmy Baťa bylo komplexní. Kromě výroby a obchodu firma pečovala také o odpočinek a zábavu zaměstnanců a podporovala aktivity, které k tomu byly vhodné. Příkladem může být vztah Tomáše Bati a celé firmy Baťa k turistice. Když byla v roce 1926 zakládána zlínská pobočka Klubu českých turistů, byl tehdejší starosta Tomáš Baťa u toho jako jeden ze zakládajících členů. Klub českých turistů získal podporu v podobě zázemí pro činnost ve Společenském domě, Tomáš Baťa také turistům půjčoval tovární autobus se slevou až 12 %. Navíc firma Baťa odkoupila pro město Zlín pozemky a les na Tlusté hoře ve Zlíně. Byla zde postavena 35 metrů vysoká rozhledna zvaná Maják, kolem ní bylo zřízeno malé výletišťe a v letech 1934–1940 zde byla v provozu malá zoologická zahrada. Není divu, že nový lesopark se stal oblíbeným výletním místem nejen baťovců.

Jak si Tomáš Baťa prošlapal cestu k úspěchu

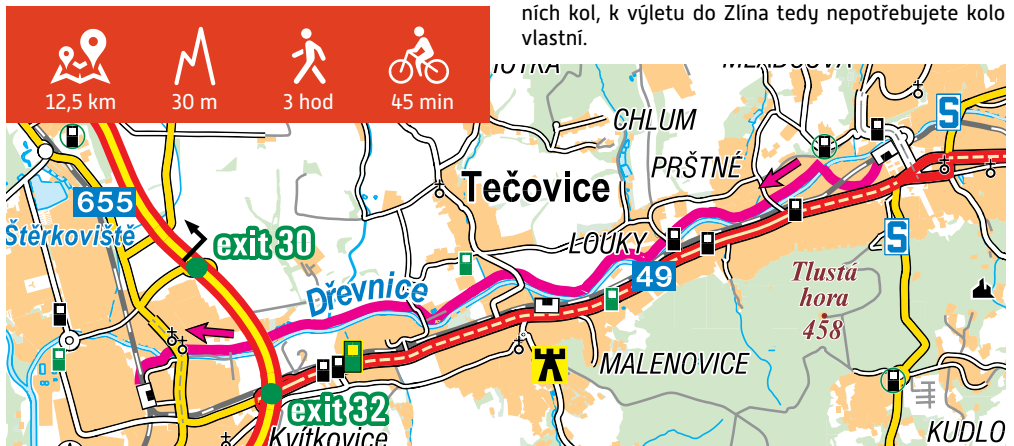
X Když v roce 1894 sourozenci Antonín, Anna a Tomáš Baťovi založili ve Zlíně obuvnickou dílnu, začali s vkladem 600 zlatých. O rok později byl Antonín povolán na vojnu a firmu s 50 zaměstnanci začal řídit tehdy 19letý Tomáš. Firma, která se později stala vzorem prosperity a výkonnosti, měla krátce po svém založení dluhy ve výši 8 000 zlatých a stála před bankrotem. Bylo na Tomášovi, aby jej odvrátil.

Jeho zaměstnanci vyprávěli, jak mladý Tomáš celé dny bez oddechu pracoval v dílně a když pak přišla sobota a lidé chtěli peníze, vzal na záda ranec se zbožím a šel s ním podél řeky Dřevnice dvě a půl hodiny pěšky na vlak do Otrokovic. Po celém dnu stráveném obchodováním se pozdě večer od vlaku vracel zpět do Zlína s materiálem. Samozřejmě – opět pěšky.

V té době byl Zlín malým provinčním městem, železniční trať sem byla přivedena až v roce 1899.

Údolím řeky Dřevnice je mezi Zlínem a Otrokovicemi vybudována cyklostezka, která z velké části kopíruje chodníčky, po kterých kdysi Tomáš Baťa chodíval. Je po ní vedena značená cyklotrasa č. 471, která spojuje Vizovice a Otrokovice. Ve Zlíně můžete dva kilometry projet bývalým Baťovským areálem – od mostu v Prštém po Hlavníkově nábřeží a ulicemi Šedesátou a Vavrečkovou.

Q **Náš tip:** Vlaky, které jezdí mezi Otrokovicemi, Zlínem a Vizovicemi, přepravují jízdní kola. Stejně tak je možné vzít vlastní kolo do většiny vlaků, které jezdí ve Zlínském kraji. V Otrokovicích jsou půjčovny jízdních kol, k výletu do Zlína tedy nepotřebujete kolo vlastní.

Na kole údolím Dřevnice

⚡ Řeka Dřevnice byla pro baťovské podnikání velmi důležitá. Po obou jejích březích stojí ve Zlíně tovární areál, v Otrokovcích byla část jejího toku součástí plavebního kanálu. V Lužkovicích východně od Zlína koupil Tomáš Baťa již v době I. světové války hospodářský dvůr jménem „Cecilka“, aby vylepšil zásobování svých zaměstnanců potravinami. Na statku velmi brzy zaváděl v té době nevídané novinky. Jako jeden z prvních v tomto kraji nechal z Ameriky přivést traktor a začal jej používat na pozemcích při Cecilce, mimo jiné předváděl místním rolníkům, co takový traktor umí. Později se činnost zaměřila především na živočišnou výrobu, byl zde chov býků.

V dnešní době je areál zaplněn objekty patřícími do průmyslové zóny Zlín – Východ. I zde jsou uplatňovány baťovské principy „továrny v zahradách“, zóna respektuje přírodní biokoridor.

📌 Tip na výlet

Údolím Dřevnice z Otrokovců do Vizovic vede cca 30 km dlouhá cyklotrasa č. 471. Část trasy využívá cyklostezku z Otrokovců do Zlína-Prštného. Poté po

místních komunikacích projíždí kolem továrního areálu ve Zlíně, míjí Baťovu vilu a po nábřežních komunikacích směřuje do místní části Příluky. Zde projíždí kolem průmyslové zóny, kde dříve býval baťovský hospodářský dvůr Cecilka, směřuje do Zlína-Lužkovic. V průmyslové zóně je k vidění typický baťovský domek. Přes Želechovice a Lípu trasa vede do Zádveřic a končí ve Vizovicích. Z Vizovic je možné se zpět do Otrokovců vrátit vlakem, všechny spoje standardně přepravují jízdní kola.

Co chceš, můžeš

📌 Zajímavosti na trase:

Z cyklostezky mezi Otrokovci a Zlínem se dá odbočit do obce Tečovice. Nad obcí stojí kostel sv. Jakuba staršího ze 13. století, který patří k nejstarším církevním památkám v regionu. V Malenovicích, místní části Zlína, stojí středověký hrad ze 14. století se zajímavými expozicemi, které jsou součástí Muzea jihovýchodní Moravy.

Ve Zlíně lze z Prštného jet mimo značenou cyklotrasu továrním areálem po Hlavníčkově nábřeží, po ulicích Šedesátá a Vavrečkova zamířit k prohlídce expozice Princip Baťa.

Otrokovicemi na kole

Severní část Otrokovic, pro kterou se vžil název Bařov nebo Bahňák, lze velmi dobře poznat ze sedla jízdního kola. Kolem řeky Moravy vede dálková cyklotrasa č. 4 (Moravská stezka), která je v 49 km dlouhém úseku z Kroměříže do Uherského Ostrohu vedena vesměs po cyklostezkách s vyloučením dopravy. Přes Bařov mezi továrním areálem a bařovským zahradním městem prochází městská cyklotrasa. Částečně je vedena po místní komunikaci, částečně po samostatné cyklostezce. U kruhového objezdu, kterým se vjíždí k Bařovu, cyklostezka navazuje na cyklotrasu č. 471 spojující Otrokovice, Zlín a Vizovice. Městská cyklostezka prochází celým Bařovem až k rekreační nádrži Štěrkovišťe, využívané ke koupání, vodním sportům a rybolovu. Od Štěrkovišťe vede značená cyklotrasa č. 5181 do Hulína. Z Hulína lze pokračovat buď do Holešova nebo Kroměříže.

V Otrokovicích si zcela jistě všimnete typické bařovské architektury i konceptu zahradního města, kdy jedna část patří továrnímu areálu, druhá pak bydlení, obchodu, školám, službám. V centru Bařova byl v roce 1936 vystavěn společenský dům, který patří mezi architektonické památky funkcionalismu. Půdorys objektu připomíná třiramennou leteckou vrtuli. Na řece Moravě najdete přístaviště na vodní cestě Bařův kanál. Od něj přes kopec Tresný, ze

Dobové plakáty propagující jízdu na kole

kterého byla splavována zemina ke zvýšení terénu Bahňáku, vede 90 km dlouhá cyklotrasa č. 473, která spojuje Otrokovice s Rajhradem u Brna.

Kroměříž – Bělov
Otrokovice – Hodonín

Veřejná vodní cesta
pro turistickou plavbu

Bačův kanál

✘ Zlínský starosta Tomáš Bača v dohodě s vedením měst Kroměříže, Napajedel a Uherského Hradiště v listopadu 1930 prosazoval potřebné vodohospodářské úpravy řeky Moravy. Vzápětí předložil vypracovaný návrh na zlepšení zavlažování a říční dopravy. Pod Bačovým tlakem se v zákonné normě roku 1931 vláda zavázala vypracovat do tří let projekt pro splavnění řeky Moravy od Olomouce po soutok Moravy s Dunajem.

Reálné kroky se začaly podnikat roku 1933, kdy firma Bača vystoupila s plánem spojit plavební cestou Otrokovice s Rohatcem, pro tento záměr získala i státní úřady, kterým ležely na srdci zemědělské

meliorace a závlahy a roku 1934 bylo vše stvrzeno společnou dohodou. Stavební práce na budování plavebního a závlahového kanálu z Otrokovic do Rohatce začaly 16. října 1934, stavebníkem byla Země Moravskoslezská zastoupená Zemským úřadem v Brně.

Odvaha – polovina úspěchu

O financování stavby v úhrnné výši 35 milionů korun se postaralo Ministerstvo zemědělství (investice do meliorací a závlah), Ministerstvo sociální péče (snížení nezaměstnanosti), 8 miliony

korun přispěla firma Baťa. Na penězích firma tehdy vydala podstatně méně než stát, avšak vložila sem něco velice cenného – dokonalou baťovskou organizaci – perfektní řízení, efektivní financování, osobní odpovědnost a spolehlivost lidí. Bez snahy, energie a finančního příspěvku firmy Baťa by kanál nejspíš vůbec nevznikl. Pracovalo se rychle, baťovským tempem, a po čtyřech letech bylo hotovo. Třetího prosince 1938 proplula celým kanálem první loď. Nová vodní cesta měla něco přes 50 km, z toho 1 km patřil dolnímu toku Dřevnice, 25,4 km vedlo regulovaným korytem řeky Moravy a 23,7 km měřil umělý plavební kanál. Nová vodní cesta ožila dopravním ruchem. V přístavu v Rohatci se nakládá lignit a do elektrárny v Otrokovcích ho dopravovaly čluny vyrobené v Baťových otrokovic-

kých strojárnách. V létě 1939 přibyla nová atrakce zavedením výletních projížděk na motorové lodi Mojena; na její palubě bylo místo pro 35 pasažérů, k obveselení hrála hudba a nechybělo občerstvení. Provoz na kanálu řídila nová baťovská sesterská společnost „Morava, moravská plavební a. s., Zlín“. Dopravní provoz pro potřeby průmyslu zde trval do roku 1961, pak kanál na třicet let utichl.

Kanál znovu začal ožívat v letech 1994–1998 otevíráním jednotlivých úseků pro turistický ruch. Nyní je vodní cesta souvisle splavná z Otrokovic do Rohatce. Cyklostezka vedoucí podél vodní cesty Baťův kanál od Kroměříže do Hodonína je velmi populární, svědčí o tom roční návštěvnost přes 200 tis. uživatelů.

Tlustá hora

Běhal tu i Zátopek

Nad Zlínem, jižně od bačovského továrního areálu, se zvedá Tlustá hora, ačkoliv se 458 metry nadmořské výšky je to spíš kopec než hora. Je to místo, které obyvatelé Zlína vesměs dobře znají, ale je zajímavé i pro návštěvníky Zlína.

Zlín jako celek je od bačovské éry koncipován jako město v zahradách. Přírodní charakter města dokreslují okolní lesy, které z města jakoby vyrůstají, zejména směrem k jihu. Platí to i pro Tlustou horu, která je kusem přírody navazujícím na bačovské domky čtvrti Letná.

Tlusté hoře mnozí místní říkají Maják. Je tomu tak od bačovského období rozvoje Zlína, kdy Tomáš Baťa koupil pozemky a les na Tlusté hoře a zpřístupnil je jako místo pro rekreaci a odpočinek. Na vrcholu stávala rozhledna, zvaná Maják, dokonce zde od roku 1934 až do začátku II. světové války byla nevelká zoologická zahrada. Na místě rozhledny nyní stojí telekomunikační vysílač.

V počátcích své kariéry na zdejší cesty a stezky pravidelně vyběhal nejlepší světový atlet 20. století Emil Zátopek, jehož talent byl objeven a rozvinut právě ve Zlíně. Tlustá hora také svou rekreační funkci plní dál. Je zde vybudována Stezka zdraví, kterou tvoří vycházkové trasy, ale také sada cvičebních prvků zasazených do přírody. Ke Stezce zdraví vede od autobusového nádraží modře značená turistická trasa. Ulicí U zimního stadionu cesta míří do lesa, prochází ke Stezce zdraví kolem zbořeného bunkru z II. světové války. Informační tabule u stezky na-

bízejí několik různobarevně značených tras, z nichž si můžete vybrat dle aktuální kondice. Třeba tu, vedoucí k Majáku, kde možná objevíte stopy po bývalé zoo. Je také možné po turistické trase pokračovat ke hradu v Malenovicích a do centra Zlína se vrátit trolejbusem. www.vychodni-morava.cz

Dnešní Zlín si udržuje charakter zahradního města. Původní i nová zástavba se harmonicky doplňují.

Srovnajte s historickými snímky na straně 15 a 20.

Míškovice, kostel sv. Antonína Paduánského

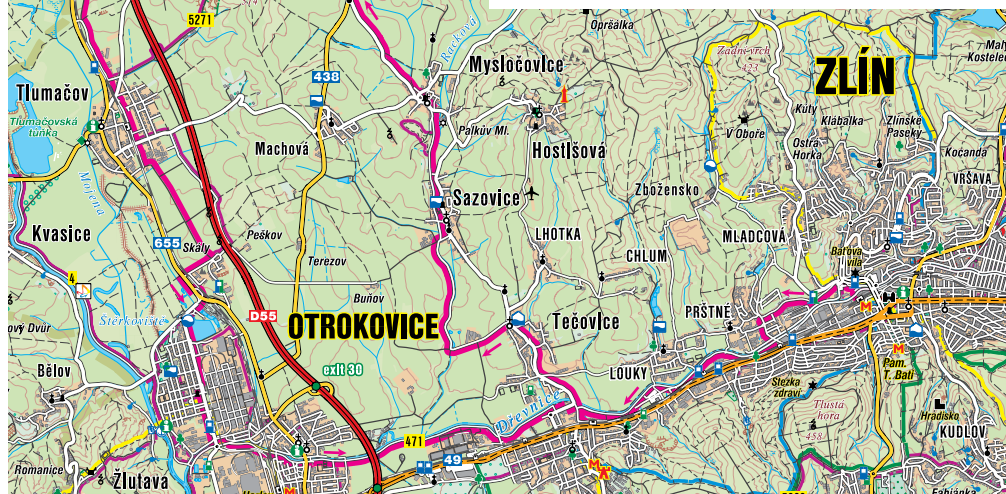
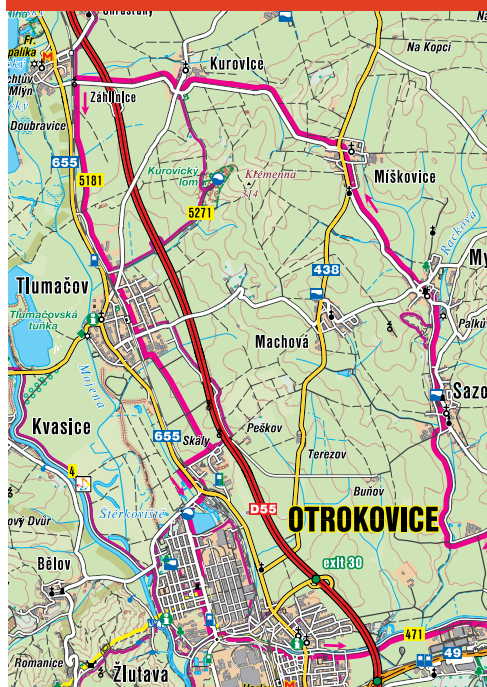
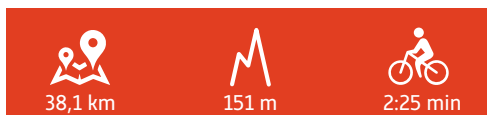
Nikdo zlý není šťasten

Na jižním okraji Hané, 16 km severozápadně od Zlína leží obec Míškovice. V jejím centru nelze přehlédnout kostel sv. Antonína Paduánského, jehož vzhled má „baťovský rukopis“. Autorem stavby z roku 1927 je Baťův architekt František L. Gahura. Ačkoliv se jedná o jiný typ objektu, než které Gahura stavěl ve Zlíně, jeho rukopis je zde zřejmý.

Tip na výlet

Do Míškovic se vydejte na kole. Vhodným výchozím místem jsou Otrokovice či Zlín. Po cyklostezce č. 471 pojedete do Malenovic, zde odbočíte do Tečovic. Nad obcí u kostela sv. Jakuba Staršího (jedna z nejstarších církevních staveb v okolí Zlína) jeďte z kopce dolů západním směrem po místní komunikaci k suchému poldru. Zde ostře odbočte na asfaltovou cestu vedoucí podél potoka do Sazovic. Odtud vede cyklostezka do Mysločovic. U hřbitova v Mysločovicích můžete vyzkoušet takřka 2 kilometry dlouhý singletrail v místní bikařeně. V Mysločovicích projedete po silnici kolem kostela a pokračujete cca 3 kilometry do Míškovic. Po prohlídce architektury kostela se vydejte po silnici do Kurovice a Záhlinic. V Záhlinicích před železničním přejezdem odbočte na jih po cyklostezce (cyklotrasa č. 5181) a přes Tlumačov a Baťov se vraťte do Otrokovic. Pro jízdu do Zlína využijte cyklostezku kolem řeky Dřevnice na trase č. 471.

Pohoří Chřiby mezi obcí
Kostelany a obcí Zástřizly

Artefakty rozestavěné
a nedokončené dálnice

Volně přístupné v exteriéru

Do Chřibů po stopách „baťovské dálnice“

 Doprava a dopravní stavby – to bylo téma, ve kterém se firma Baťa velmi silně angažovala. Člen nejužšího vedení Hugo Vavrečka (pozn.: dědeček prezidenta Václava Havla) deklaroval v roce 1935 nutnost budování komunikací jako páteře Československa a propagoval výstavbu autostrády od Chebu až na Podkarpatskou Rus. V záměru výstavby dálnice byl aktivní také J. A. Baťa. Ve své vizionářské knize Budujeme stát pro 40 000 000 lidí“ napsal:

„Tato silnice prorazí izolační hradby, které oddělují Čechy od Moravy a Moravu od Slovenska, hradby, jimiž dřívější rakousko – uherské vlády úmyslně nikdy nevedly žádné silnice. Tato cesta bude spojuvatí místa hospodářsky důležitá s místy plnými přírodní krásy a bude po dlouhá desetiletí chloubou celého národa. Celou touto tratí, měřící 980 km, bude možno projeti dobrým autem za 10 hodin.“

Různé úvahy o československé dálnici zůstávaly na papíře a vše se rozběhlo po mnichovském diktátu. Armáda s vládou investovala 150 mil. korun na projekt dálnice z Prahy na Podkarpatskou Rus.

V lednu roku 1939 prosadil ve vládě schválení výstavby dálnice další baťovec – Dominik Čipera,

tehdejší ministr veřejných prací a starosta Zlína. Stavět se začalo neprodleně na úsecích v pohoří Chřiby, stavba se rozběhla baťovským tempem, tedy nevídanou rychlostí. Nakonec projekt zhatil další vývoj válečných událostí.

Čas pracuje pro schopné

Do malebného pohoří Chřiby se dnes po stopách torza rozestavěné dálnice můžeme vydat pěšky či na kole. Jednou z lokalit je obec Zástřizly na severozápadním okraji pohoří. Zde jsou hned dva mosty nedokončené stavby. Jeden směrem ke hřbitovu, druhý pak na zeleně značené turistické trase vedoucí od Zástřizel k rozcestí Vlčák na hřebeni Chřibů. Další pozůstatky stavby – osamělé pilíře mostů, propustky, silniční násypy – jsou viditelné v hřebenové partii pohoří. Po hřebeni vede červeně značená turistická trasa a cyklotrasa č. 5158.

památek nepřehlédnou objekty bývalého lihovaru s nepřehlédnutelným cihlovým komínem. Obcí prochází zeleně značená turistická trasa, která údolím říčky Litavy směřuje k rozcestí Vlčák. Cestou budete objevovat nejen propustky a podchody, ale také rozeznáte silniční náspy, terénní zářezy, vytyčovací sloupky a další stopy stavební činnosti. Rozcestí Vlčák je významnou křižovatkou turistických a cykloturistických i běžeckých tras. V minulosti zde stával oblíbený zájezdní hostinec, byla zde poštovní stanice. Od Vlčáku k rozhledně na vrchu Brdo vede červeně značená turistická trasa. Sleduje obslužnou komunikaci vybudovanou při stavbě dálnice.

Rozhledna Brdo je jednou z mála kamenných rozhleden v ČR. Vyhlídková věž vysoká 23,9 m zde stojí od roku 2004, ke stavbě byly použity materiály (kámen a dřevo) z místních zdrojů. Rozhledna nabízí skvělé výhledy. Při dobré viditelnosti lze dohlédnout na Roháčce, Malou Fatru, Jeseníky, Moravskoslezské a Vsetinské Beskydy, Hostýnské vrchy, Bílé i Malé Karpaty. A takřka na dosah je hrad Buchlov.

Tipy na výlety

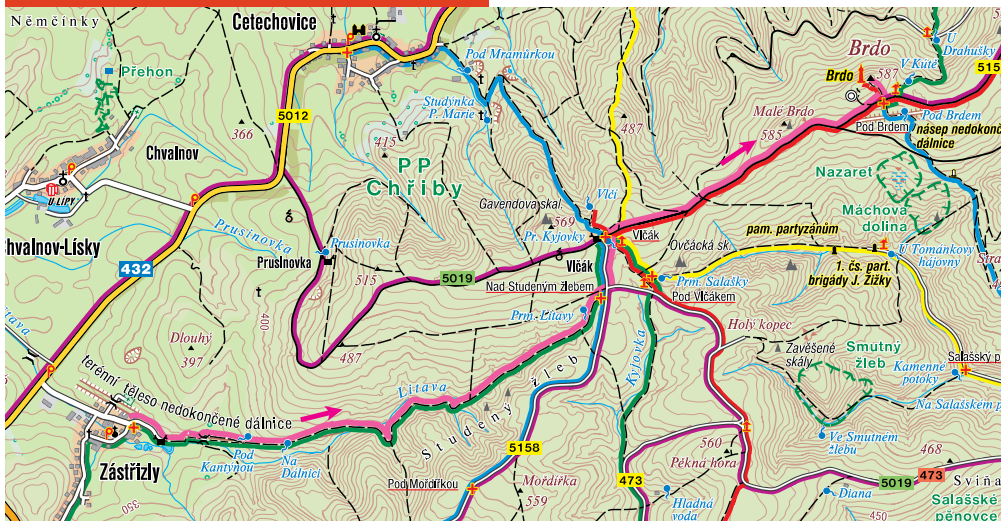
Zástřizly – Brdo

Výchozím místem výletu je obec Zástřizly v severozápadní části pohoří Chřiby. Jak zaznamenala místní kronika, stavba dálnice zde začala 24. ledna 1939, zahájení výstavby byl přítomen také ministr Čipera. Cílem výletu je kamenná rozhledna na kopci Brdo (587 m n. m.), který je nejvyšším bodem pohoří.

Přímo v Zástřizlech je k vidění dálniční most přes cestu k místnímu hřbitovu. Milovníci technických

7 km
 301 m
 2:25 min
 52 min

Dobrou základnou pro poznávání Chřibů je také obec Kostelany (okres Kroměříž), kde je možnost ubytování, stravování a sportovních aktivit, včetně výjžděk na koni. Přímo v obci byl také postaven dálniční most, jeho těleso je aktuálně využíváno jako skladovací prostor.

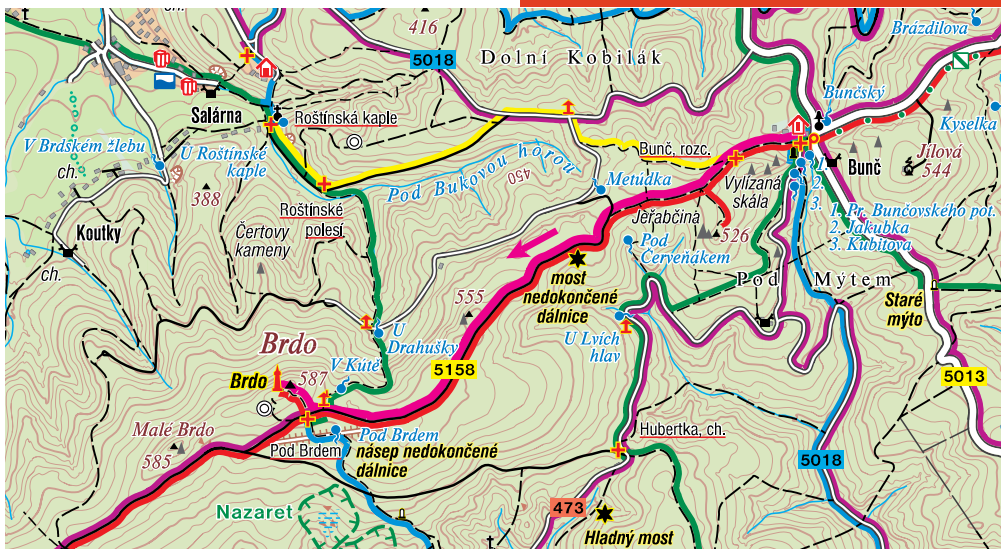

Bunč – Brdo

Velmi snadná trasa mezi rekreačním areálem Bunč a vrchem Brdo nabízí řadu pozůstatků nedokončené dálnice. Uvidíte terénní zářezy, silniční náspy, propustky, ale také mohutné mostní pilíře na Salárně. Je vedena po lesní silnici, trasa je vyznačena červeným turistickým značením, prochází tudy cyklotrasa č. 5158.

Bunč je turisticky vyhledávanou lokalitou na hřebeni Chřibů, je to křižovatka turistických a cykloturistických tras, lokalita je autem dostupná ze Zdounek nebo z Modré u Velehradu.

3,4 km	116 m	1:09 min	21 min

Hostýnské vrchy Tomáš Baťa na koni

Hipoturistika a výlety v Hostýnských vrších

☒ Součástí baťovského majetku byly a dosud jsou lesy v Hostýnských vrších a ve Vsetínských Beskydech. Tomáš Baťa roku 1918 nakupoval lesy k zásobování výroby dřevem, a tehdy získal, mimo jiné, také statek Loučka se zemědělským a lesním hospodářstvím a s malým zámkem. Za jeho působení byl postaven vodovod z Mikulůvky a Loučka byla oblíbeným místem celé rodiny. Baťa také uhradil výstavbu nové školy, která začala sloužit v listopadu 1929. O tom, jak zde tráví volný čas, jednou napsaly i firemní noviny, když zaznamenaly, že Tomáš Baťa „... vydrží třeba pět hodin v sedle na koni toulat se krajem a pak ještě dvě hodiny tančit mezi venkovany při zábavě ve vesnici.“

Nedaleko Loučky, kde Tomáš Baťa trávil volný čas, leží obec Komárno, a tak se přihodilo, že došlo k vzájemnému kontaktu, který přinesl ovoce. V obecní kronice se dočteme, že Tomáš Baťa napomohl k výstavbě zdejší kaple, když roku 1932 zadal vypracování projektu svému architektu Františku L. Gahurovi. Kaple sv. Cyrila a Metoděje s typickým „baťovským“ rukopisem byla postavena roku 1936. Stojí vedle hřbitova u příjezdové silnice na východním okraji obce.

Hostýnské vrchy jsou malebné pohoří, které nabízí řadu skvělých příležitostí pro turistiku. Můžete

chodit pěšky, jezdit na kole nebo na koni, jako v minulosti Tomáš Baťa.

Přírozenými turistickými centry jsou obce Rajnochovice, Rusava, Chvalčov, Držková, Hošťálková. Výchozími místy pro pěší turisty či cykloturisty jsou zejména Holešov, Bystřice pod Hostýnem, Lukov, Valašské Meziříčí.

Pěší turisté využijí stovky kilometrů značených tras. Velmi atraktivní je 32 km dlouhá hřebenová trasa vedoucí napříč pohořím z poutního místa Svatý Hostýn přes Skalný, sedlo Troják, kopce Marušku,

Po dobré práci dobrou zábavu

Bludný, Čečetkov a Píškovou do Valašského Meziříčí. Atraktivní je nejen hřebenová trasa, ale také četné možnosti okružních výletů, vycházejících z obcí v podhůří Hostýnských vrchů. Značnou popularitu má rozhledna stojící na Kelčském Javorníku (865 m n. m.), který je nejvyšším bodem pohoří.

Zájemci o hipoturistiku v Hostýnských vrších si mohou vybrat z nabídky mnohých jezdeckých stájí.

 Tip na cyklistický výlet:

Hostýnské vrchy na kole

Využijeme toho, že v podhůří Hostýnských vrchů vede železniční trať č. 303 (Kojetín – Valašské Meziříčí) a všechny osobní vlaky umožňují přepravu jízdních kol. Výchozím místem trasy bude železniční stanice Rajnochovice. U železniční zastávky si můžeme prohlédnout maketu hradu Šaumberku, který stával nad nedalekou Podhradní Lhotou. Po cyklotrase č. 5034 směřujeme do Podhradní Lhoty. Po 700 metrech od startu se nabízí cca 1,5 km dlouhá odbočka do obce Komárno, kde u hřbitova na okraji obce stojí kaple sv. Cyrila a Metoděje z roku 1936, jejímž autorem je baťovský architekt F. L. Gahura. Po prohlídce kaple se vrátíme na trasu a přes Pod-

Kaple sv. Cyrila a Metoděje v Komárně

hradní Lhotu pokračujeme do Rajnochovic. Zde se nabízí prohlídka zdejšího kostela sv. Anny, kterému se říká „valašská katedrála“ a také pozůstatků historické lesní železnice využívané ke svážení dřeva. Trasa zvolna stoupá údolím říčky Juhyně k rozcestí Bernádka, odkud vede cca 1 km po silnici II. třídy č. 437 do sedla Troják. Z Trojaku jedeme hřebenovkou po cyklotrase č. 6122 na vrch Maruška, kde stojí stejnojmenná rozhledna, a na vrch Bludný. Z Bludného, který je skvělým vyhlídkovým místem, pokračujeme po cyklotrase č. 6118 přes vrch Čečetkov směrem na Lázy. Z Lázy pak sjíždíme po cyklotrase č. 6216 přes obec Podolí do Loučky. V centru obce budete projíždět kolem záměčku patřícího baťovské rodině. Od záměčku pak po cyklotrase č. 5034 a směřujeme na vlak k železniční stanici Kunovice–Loučka, nebo až do výchozího místa výletu – Rajnochovic. Okruh i s odbočkou do Komárna je dlouhý cca 35 km, je vhodný pro horská kola, při suchém počasí i pro kola trekingová.

Vsetínské Beskydy

Valašsko – Vsetín

 Kromě Vsetínského zámku byly součástí baťovského majetku také lesy ve Vsetínských Beskydech, které Marie Baťová koupila spolu se zámekem. Jednalo se o 1354 hektarů lesního majetku, který byl v roce 1948 znárodněn. V restitučních procesech byly majetky vráceny rodině Baťů.

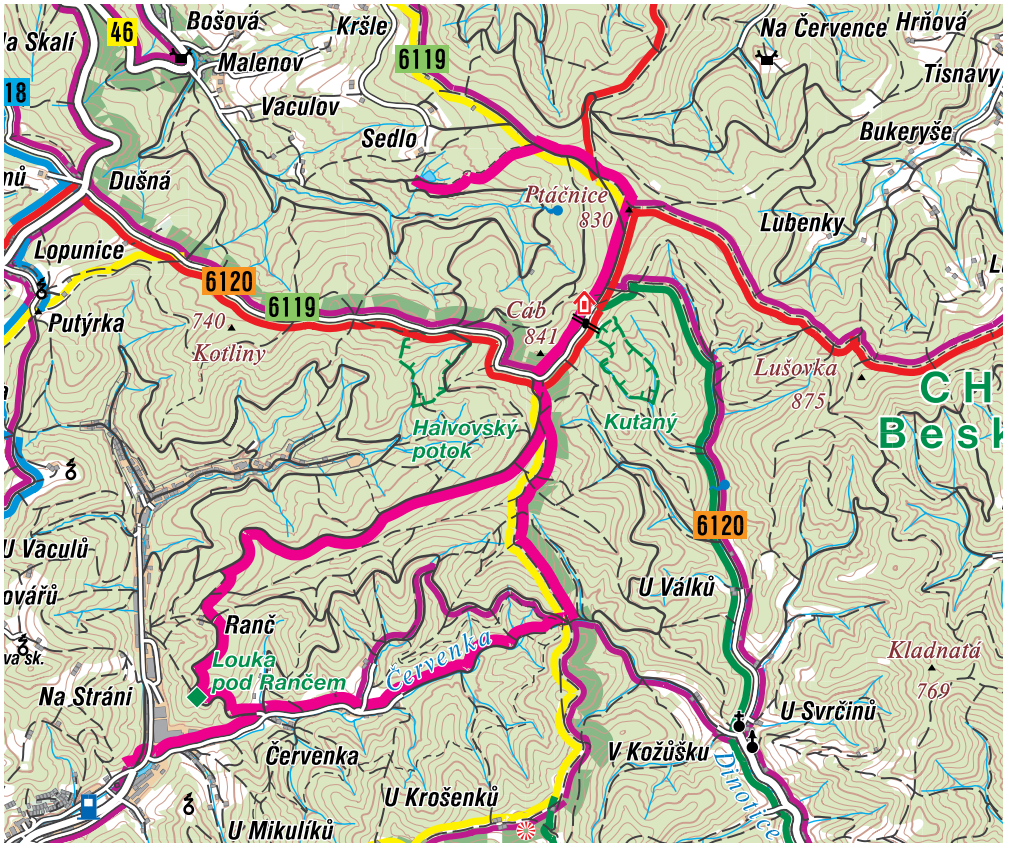
Lidi se nebojme, ale sebe

Ve Vsetíně vyrazte na turistický výšlap po trase Baťovy naučné stezky. Je tak nazvána na počest Tomáše Bati juniora, její 17 km dlouhá trasa vede převážně po lesních pozemcích Baťovy rodiny. Stezka vede ze Vsetína-Jaseníc na hřeben Vsetínských Beskyd až do lokality Cáb. Na dvanácti zastaveních představuje místní přírodní zajímavosti a historii, prochází např. chráněnými přírodními lokalitami, končí u zajímavého Cábského jezírka. Cáb je tradiční turistickou lokalitou a základnou turistiky na Vsetínsku.

Základ naučné stezky tvoří okruh, který začíná v Jasenicích u průmyslového areálu. Prochází údolím Červenka, stoupá k rozcestí Pod Vsackým Cábem. Odtud okruh traverzuje úbočí Kozích hřbetů k samotě Ranč a klesá k výchozímu bodu. Od rozcestí Pod Vsackým Cábem je vedena odbočka k turistické lokalitě Cáb a k Cábskému jezírku.

Do Jasenic jezdí z autobusového nádraží Vsetín linka místní dopravy č. 1, zvolte zastávku Vsetín, Jasenice I.

Do Vizovických vrchů po stopách „baťovské železnice“

Turistická trasa KČT

Terénní zbytky z výstavby železnice

Přístupné po turistické trase

Pěšky i na trekingovém kole

✉ Firma Baťa začala v roce 1934 stavět 18 km dlouhou železniční trať z Vizovic do Valašské Polanky se záměrem spojit dopravně Zlín se Slovenskem. Měla být dokončena v roce 1942, ale stavbu přerušila válka. Stavba pak krátce pokračovala po skončení války, ale nebyla dokončena, definitivně se od ní upustilo v roce 1951. Těleso nedokončené železnice vede po náspu z Vizovic do Jasenné. Zde mělo být přemostěno údolí, násep je viditelný za hřištěm v dolní části obce. Trasa dále obloukem zvolna stoupá do obce Ublo. Odtud měla trať pokračovat do Bratřejova, Pozděchova a Prlova a směřovat do Valašské Polanky.

Část nedokončené železnice se využívá pro turistiku. Po železničním náspu z Vizovic do Jasenné je vedena modře značená turistická trasa. Z Jasenné do obce Ublo vede v trase plánované železnice místní komunikace. V Uble, kde je nejvyšší bod trasy (401 m n. m.), je podjezd pod tělesem železnice pojmenován na tunel UBlanka, který je dlouhý 13 575 milimetrů.

🌐 **Tip na výlet:**

Z Vizovic do Vizovic po trase nedokončené Baťovy železnice

Trasu výletu tvoří 12 km dlouhý okruh, v jehož průběhu poznáme část malebných Vizovických vrchů. Vyjdeme nad město na kopec zvaný Šibenice a připomeneme si

dobu, kdy Vizovice měly hrdelní právo, k němuž patřilo i veřejné popraviště. Poté zavítáme do obce Ublo, která kromě zvláštního názvu nabízí dvě zajímavosti s nádechem recese – jednak je zde místo, kde se promazává zemská osa a také již zmíněný „tunel UBlanka“. Nedokončené těleso železničního náspu vede do obce Jasenná, která je známá svou portášskou tradicí a podobně jako v řadě jiných obcí Východní Moravy jsou zde dva kostely – katolický a evangelický.

99 nezdarů – stý úspěch

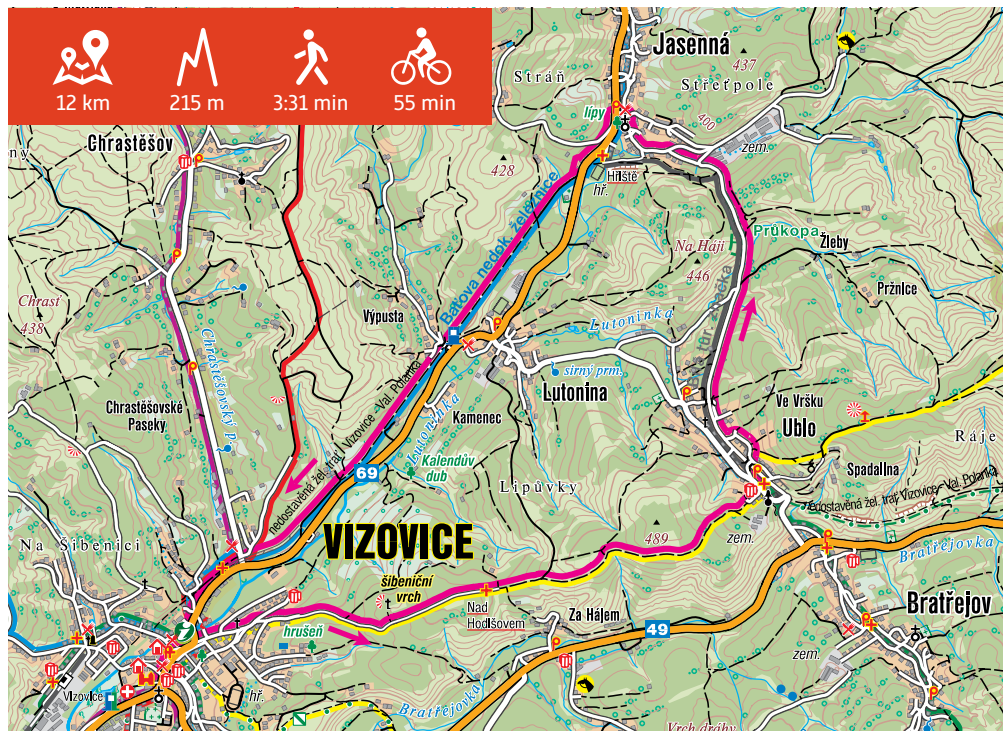
Na výlet vyrazíme z Masarykova náměstí v centru Vizovic po žlutě značené turistické trase směrem k Pozděchovu. Trasa zvolna stoupá nad město na vrch Šibenice. Bývalé popravčí místo dnes nabízí zajímavé výhledy do okolí. U rozcestí Nad Hodišovem končí zpevněná cesta a trasa míří přes les do vesnice Ublo. Nad obcí se otevře panoráma s dominantou vrchu Vartovna (651 m n. m.), na němž stojí stejnojmenná 37 metrů vysoká rozhledna ve tvaru kovového válce.

V obci Ublo na rozcestí u místního hostince opustte značenou turistickou trasu, nechejte hostince za zády, přejděte přes silnici do uličky mezi domy. Po 60 metrech odbočte vlevo. To již stojíte na trase původně plánované železnice. Asfaltová cesta

mírně klesá severozápadním směrem do sousední obce Jasenná, přitom se nabízejí zajímavé výhledy na okolní kopce. Před Jasennou budete procházet přírodní památkou Průkopa s výskytem společenstev chráněných rostlin. V Jasenné zabloudit nemůžete, k orientaci poslouží špičatá věž evangelického kostela. U kostela přejdete přes silnici na chodník, kde narazíte na modře značenou turistickou trasu vedoucí jihozápadním směrem nejprve kolem hřbitova a poté po náspu nedokončené Baťovy železnice do Vizovic. V Jasenné měla trať přemostit údolí, je to zřejmě od turistického rozcestníku Jasenná.

Do výchozího místa výletu – do Vizovic – se můžete dopravit vlakem, autobusem nebo autem, parkoviště naleznete v blízkosti Domu kultury.

Naše tipy: Ve Vizovicích stojí za návštěvu Státní zámek Vizovice se zajímavými interiéry a zámeckým parkem. Celoročně přístupný park nabízí zajímavou stromovou alej založenou již v 18. století. Zdobí jej sochy moravského sochaře Ondřeje Schweigla. V okolí města jsou vybudovány dvě zajímavé trasy. Jednak okružní naučná stezka „Vizovické prameny“, která odkazuje na doby, kdy bývaly ve Vizovicích lázně, a také turistická trasa pro vozíčkáře.

Pomník M. R. Štefánika v Bratislavě

Mohlo by vás zajímat

- Kromě zámků v Napajedlech, Vsetíně a Bojnici patřil firmě Baťa také zámek v Březolupech nedaleko Zlína. Po znárodnění v roce 1948 připadl státu, nyní zde sídlí obecní úřad.
- Na pozemcích velkostatku Bojnice, který firmě Baťa patřil od roku 1939, byl nejprve vybudován dřevozpracující komplex v obci Necpaly, původně zaměřený na výrobu obuvnických kopyt. Když jeho kapacita nestačila, byla výroba rozšířena do obce Pravenec poblíž Prievidze. Z původního baťovského provozu vrostl nábytkářský závod, který byl po 2. světové válce největším výrobcem nábytku v Československu.
- Málo známou je existence baťovské zoologické zahrady ve Zlíně. Ta byla nejprve situována v zámeckém parku v centru Zlína, později byla přestěhována na vrchol Tlusté hory, kde byla součástí rekreačního areálu v okolí rozhledny Maják. Velké oblibě se těšil urostlý lev zvaný Cézar, který zaujal i sochaře Bohumila Kafku. Ten si Cézara na půl roku půjčil a zhotovil podle něj bronzovou sochu lva bránícího státní znak, která je součástí pomníku Milana Rastislava Štefánika v Bratislavě. Původní památník byl v době 2. světové války demontován. Obnovený památník včetně sochy lva od roku 2009 zdobí bratislavské nábřeží M. R. Štefánika.
- Architekti, kteří pracovali pro firmu Baťa, zejména F. L. Gahura a V. Karfík byli aktivní i mimo baťovská města. Např. F. L. Gahura byl v roce 1930 autorem vily lékaře Sázela v Trenčíně. Vila sloužila k bydlení lékařské rodiny a byly zde také ordinace. Stavba patřila mezi nejvýznamnější příklady rodinného bydlení na Slovensku, bohužel po dlouhodobém chátrání byla v roce 2005 zbořena.
- Zajímavý je příběh výstavby kostela sv. Kříže v Bratislavě-Petržalce. Ten je postaven dle návrhu architekta V. Karfíka, který jej realizoval ve funkcionalistickém stylu v letech 1931–1932 na pokyn Tomáše Bati. Ke stavbě využil progresivní stavební technologie, které se ve firmě Baťa používaly.
- Příběh pěti soch Tomáše Bati: Po převratu v únoru 1948 se v Československu o Baťovi nesmělo ani promluvit. Na Západě tomu bylo jinak. V anglickém městě Tilbury nedaleko Londýna byla roku 1955 postavena socha Tomáši Baťovi. V roce 1994 byly odlišit čtyři její kopie. Ty jsou nyní umístěny ve čtyřech městech: Zlín, Otrokovice, Partizánske, Svit (pod Tatrami).
- V průběhu II. světové války se v letech 1940 a 1941 ve Zlíně konaly tzv. Filmové žně. V roce 1940 se do Zlína sjelo velké množství známých osobností a herců, mezi nimi Adina Mandlová, Nataša Golová, Oldřich Nový či Jaroslav Marvan. Tehdy osmnáctiletý herec Josef Kemr zaujal i tím, že se svým kolegou Vladimírem Salačem přijeli do Zlína na bicyklech.

Kroměříž, UNESCO

Zlín

Objevte Východní Moravu

Rožnov
pod Radhoštěm

Uherské
Hradiště

vychodni-morava.cz
vmnakole.cz

Zlínský kraj

Východní
MORAVA

BAŤA

NEJSOU JENOM BOTY